

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Dolenjci sadite v vinograde marelice in ringlote.

Enkrat je že bilo v „Dolenjskih Novicah“ Dolenjcem priporočano, da naj po vinogradih zasadijo marelice in ringlote. Kaj da so marelice, vé zelo vsak. Ringloti so pa neke debele popolnoma okrogle slive, katere so, kadar dozorejo, na jedni strani rumenkaste, na drugi pa blede rudečkaste. Marelice kakor ringloti se v veliki sadni kupčiji najbolj zahtevajo in najdražje plačujejo. Pa zakaj? Za to, ker le v vinorodnih krajih popolnoma na prostem dobro uspevajo, ne pa, kakor češplja, hruška, jabolko itd. povsod; in pa za to ker se jako potrebujejo. Potrebujejo jih posebno po velikih mestih, kjer dosti gospóde prebiva za jed v presnem (frišnem) stanu, še bolj pa za vkuhanje v napravo mozga (zolzna), kanditov ali posladkorjenega sadja. V Ljubljani je tovarna (fabrika) Avg. Činkel-novih sinov, v Gorici ona Marice, na Tirolskem in še drugod je dosti tovaren, katere kar na tisoče in tisoče kilogramov marelic in ringlotov vsako leto potrebujejo, da napravljajo iz njih vkuhan sadje (kompot) mozeg in kandite. Za napravo ukuhanega sadja in mozga (zolzna) se pa potrebujejo marelice in ringloti zelo v vsaki boljši gospodski kuhinji in sicer vsako leto. V severnih krajih, kakor na Ruskem, Nemškem itd. vživa gospoda tudi v presnem stanu kaj rada marelice in ringlote, ter jih prav drago plačuje. V Petrogradu ali v Moskvi stane na pr. jedna sama marelica 10 do 12 krajcarjev, jeden ringlot 5 do 6 krajc. naše vrednosti. Marelice in ringloti so pa tudi zato jako drage, ker se prilično le v malo krajih v veliki meri pridelujejo. Pridelujejo se v Avstro-ogrskej državi le v Vipavi, okolu Požuna, Kečketa, Vukovara in Piseka v tako veliki meri, da zahajajo po-nje tuji sadni trgovci, kakor Dunajčani, Gradčani, Rusi itd.

Da so marelice in ringloti v sadni kupčiji tako visoko plačevano sadje (plačujejo se navadno marelice po 4 do 20 kr. pa tudi do 40 kr. kilo,

ringloti pa po 4 do 16 kr.) ima svoj vzrok v sledečem. Marelice kakor tudi ringloti so gledé rodovitnosti nekoliko muhavi. Ako jim je podnebje popolnoma po godu, pa vreme med cvetjem ne, ne obrodi. Med cvetjem ne smé namreč vladati južno vreme. Posebno škodljiv je jednim kakor drugim gorak južni veter. Mrzel veter, burja, da še celo sneg jim med cvetenjem nič ne škodi. Slana jih se vé da popolnoma uniči. In tako se kaj lahko pripeti, da je jedno leto v jednem kraju kaj dosti marelic in ringlotov, med tem ko jih je v drugem le kaj malo, ako ne celo kar čisto nič. V takem slučaju so potem, se vé da, jako drage tam, kjer obrode.

Na Dolenjskem je za marelice kakor ringlote podnebje pravo. Prve zahtevajo gorko vinogradno stališče, ker po ravninah v zimskem času pozebejo; ringloti storé pa tudi po ravninah prav dobro, ker ne pozebejo.

Kakor uže precej v pričetku tega članka rečeno, bilo je uže jedenkrat v tem časniku priporočano, da bi se lotili Dolenjci pridelovanja marelic in ringlotov v veliki meri. Bilo je takrat tudi povedano, kje da bi se vdobili marelični in ringlotni cepiči, namreč na deželni kmetiški šoli na Grmu. Iz kaj majhnega števila naročnikov cepičev, iz vse Dolenjske naročil je namreč le jeden 10 cepičev, gré sklepati, da je bila vsa takratna priporočitev le — bob ob steno. To je pa odločno žalostna prikazen. Dolenjci! pomislite vender, da v prav malo letih bode gotovo ob vse naše vinograde. Trtna uš jih bode uničila popolnoma, to je tako gotovo, kakor „amen“ v „Očenašu“. Da bi uničene vinograde z ameriškimi trtami, bodi si cepljenimi ali necepljenimi tako hitro nadomestili, da ne bi denarja skozi več let popolnoma manjkalo, na to ni misliti. In zakaj ne? Prvič Dolenjci nismo vajeni hitro nove reči lotiti se — smo bolj počasni v tej zadevi. Koliko vinogradov je vže več let popolnoma uničenih pa — njih gospodarji se za novo nasaditev še čisto nič ne zmenijo, dasi jim je v Kostanjevici na sto tisoč ameriških trt na ponudbo. Potem je pa še nekaj. Ni ga človeka na svetu, kateri bi zamogel vže danes z gotovostjo

povedati, katera ameriška trta bode jednemu ali drugemu svetu (zemlji) priležna. In tako bode ostala marsikatera, znabiti prav draga poskušinja, le jalova poskušnja. Ali bi ne bilo toraj več, kakor pametno, da se lotimo reči, ki je gotova, da se lotimo pridelovanja marelic in ringlotov, o katerih prav za gotovo vémo, da bodo v naših vinogradih prav čvrsto rastli, dobro rodili, naj bode trtna uš v njih ali pa ne? Od katerih pa tudi prav za gotovo vémo, da jih bodemo lahko v denar spravili, samo da jih dosti pridelamo. To, da železnice še nimamo, naj nas nikar ne moti, kajti Vipavci je tudi nimajo, ali iz Vipave (trga) do najbližje železniške postaje v Postojno, je pa ravno tako daleč, kakor iz Novega mesta v Krško. Prva reč je, da se stvari enkrat lotimo, in to precej v veliki meri. Predstojniki kmetijskih podružnic vinogradnih krajev naj pričnejo prav resno svoje sosede nago-varjati, jih siliti, da se lotijo saditve mladih češpelj in sliv v vinograde z namenom, jih pozneje s cepiči marelicin ringlotov požlahtniti. Ako zasadimo marelično ali ringlotovo drevje prav na redko med trte, s tem trtam nič kaj ne škodujemo. Škoda ne znaša nikdar toliko, kolikor je dobiček drevja. Sicer pa tako predobro vemo, da bode v malo letih drevje samo ostalo, ker trto bode uš uničila. Kdor ima pa že kaj češpelj ali sliv v vinogradu zasajenih, naj jih pa precej na spomlad požlahtni. Cepiči se bodo vdobili prav po ceni, — da, z dovoljenjem slavnega deželnega odbora gotovo zastonj — pri kmetijski šoli na Grmu. Vsak kdor si jih želi, naj se torej oglasi do spomladi pri vodstvu te šole, da bode vedelo, koliko cepičev je treba pripraviti.

Dolenjci! ne dremajmo dalje, ampak pričnimo vže vender nekoliko gibati se, ker sicer nas bode sila tako zajela, da bode vse gibanje prepozno. Dajte, pričnite se kosati v tem, kdo bode zasadil prej in več marelic in ringlotov. V malo letih bodemo doživeli veselje, da se bodo tudi iz Dolenjskega pomikali proti železnici težki vozovi naloženi z marelicami in ringloti. Marsikateri gospodar bode takrat lahko vzkliknil: Hvala Bogu, stržil sem več let zaporedoma več denarja za marelice in ringlote, kakor pa za vino, katero mi je uš popila!

— c.

Živinorejcem pred zimo!

Kolika škoda se godi gospodarju, če mu zmanjka prehitro zimske krme! To ceniti vedó le tisti živinorejci, katerim je trpela živina gladú, če jo niso zamogli pravočasno prodati po vsaki ceni. Pa še ti gospodarji premalo uvidijo tako škodo! Kratkovidni gospodarji tožijo ob taki ne-

zgodi, da ji je kriva bila le slaba letina za krmo. Mogoče! Ali večinoma so taki gospodarji sami krivi take škode. Zakaj? Zato, ker se dosti premalo brigajo za krmljenje živine med zimo. Pri nas je še močno v navadi, da pokladamo pridelano krmo živini kar tje v en dan, brez vsacega preudarka in računanja. Veči gospodar izroči vse to svojim poslom, takó je malobrižen. Posli pa počenjajo s krmo, kakor se jim ljubi. V pričetku zime so jasli navadno čez mero polne, tako da preostaja krma. To potem zamujejo. Pozneje pa zmanjka krme. Zastonj se je potem gospodarju béliati glavo in praskati za ušesi!

Zdi se mi tegadel primérno, opozarjati pred zimo naše živinorejce na napačno ravnanje, katei remu so sedaj vajeni. Zajedno pa hočem navést-vodila, po katerih se naj ravnaajo vprihodnje.

Vsak gospodar mora pred vsem vedeti, koliko in kake krme je pridelal za zimsko krmljenje. To moram zelo poudarjati, ker je neobhodno potrebno, da pregleda in cení živinorejec ves svoj pridelek pred zimo. Na podlagi te cennitve mora potem preudariti, bo li shajal do spomladi s to krmo ali ne. Izračunati mora toraj že naprej, kako dolgo bo trajalo zimsko krmljenje in če bode zadost krme za živino ali ne. Pri tem mu je tudi preudariti, da mora nekaj krme preostati za poznejši čas, da se po možnosti izogne vsaki zadregi.

Če ima gospodar dovolj krme, naj potem preudari, kako jo bode porabil in koliko jo bode pokladal na dan. In če je tudi to odmeril, skrbeti mora za redno pokladanje dan za dnevom. O tem se mora pa gospodar sam prepričati! Nikakor se mu ni zanesti na posle. Kajti posli so tako nezanesljivi, da je joj! Zanikern je oni gospodar, ki se za njih ravnanje v hlevu le malo ali nič ne zmeni. Krmo razdeliti mora gospodar enakomérno za celi čas zimkega krmljenja. Tako naj poklada n. pr. molzni govedi vsak dan enako veliko sena ali otave, enako veliko slame in če ima živinsko peso tudi enako veliko krme i. t. d. Vso krmo je zrezati in mešati. Popolnoma napačno pa je, ako pokladamo — kakor je žalibog pri nas v navadi — najprej preveč sena ali korenstva, nazadnje pa mora živina stradati ob sami slami. Krma naj je toraj tudi ves čas zimkega krmljenja dobra. Krave, ki so stradale po zimi, zastanejo v mlečnosti tudi zanaprej. Enakomerno dobra hranitba je največje važnosti za pravi užitek, ki ga nam daje živina. Zato je gospodarja skrbeti, da redí živino med zimo kolikor moč enakomérno in dobro. Ker pa mora gospodar s krmo tudi varčen biti, prepričati se mu je ob vsaki priliki, kako ravnaajo posli s krmo, koliko in kako jo pokladajo, če jo zamujejo i. t. d. i. t. d.

Oni gospodar pa, ki je pridelal premalo krme za zimo, najrajše o pravem času proda živali, ki so odveč. Kajti boljše je rediti eno kravo dobro kakor dve kravi slabo. Dve slabo rejeni kravi donašati mu v resnici manj koristi. Takovi gospodar pa naj si škodo zaradi pomankanja krme dobro zapomni in naj skuša pridelovati v prihodnje več krme. S pridelovanjem obile krme povzdignila se bode tudi naša živinoreja. Kjer je več krme, je več živine, več gnoja, več pridelkov in več denarja.

—m—.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Kranjski deželni zbor je svoje marljivo delovanje sklenil 24. nov. Sklenil je ugodno postavo za osušenje ljubljanskega barja, odločil se za zidanje nove bolnišnice in novega gledališča, potrdil vse račune in proračune, potegnil se za slovenščino kot učni jezik v višjih gimnazijah in volil na zadnje v deželni odbor dosedanje tri slovenske poslance, namreč gg.: Detelo, Murnika in dr. Vošnjaka. Veleposestniki so pa še volili Nemca dr. Šaferja. V zadnji seji je dovolil zbor še razne podpore, n. pr. gimnazijam za revne učence, Ciril-Metodiški družbi 1000 gld., gledališkemu društvu 2000 gld., pedagogičnemu društvu v Krškem 100 gld., „Narodni šoli“ 200 gld. itd. Deželni zbor je tudi dovolil v zidanje nove vojašnice v Ljubljani, v preložitve ceste čez Vagenšperk in Lužarje, stopil bode v dogovor s štajersko deželo radi mostu pri Radečah, dovolil precejšnjo svoto za revščino po deželi in zatiranje strupene rose in storil še več družega koristnega.

Štajerski deželni zbor se je zopet pokazal neprijaznega Slovence. Ondotni liberalni Nemci niso bili za to, čeravno so jih konservativni Nemci k temu prigovarjali, da bi dobili svojega zastopnika v deželnem odboru tudi Slovenci, katerih je skoro pol milijona na Štajerskem. Sklicali so ti nepravilni ljudje tudi to, da se mesti Celje in Ptuj ločite iz okrajnih zastopov, v katerih imajo zdaj Slovenci večino, ker ste mesti nemčurski gnjezdi. Konjiškemu trgu privoščil je deželni zbor posebno občino, češ da bodo ondotni nemškutarji sami za se, da se Slovenci iz okolice ne bodo vtilkali v njih občinske zadeve. Na slovenskem Štajerskem so Slovenci v slabem položaju, ker podpirajo Nemci po čudnem potu spodnjo-štajerske nemškutarje, t. j. take Slovence, ki se sramujejo Slovenci biti, kar c. kr. vlada mirno gleda. Na ta način se bodo ti nenaravni nemški otoki po mestih in trgih še dolgo ohranili in nagajali miroljubnemu slovenskemu kmetu. — Najraje bi ti „Nemci“ kar pregnali vse Slovence, ako bi bilo mogoče; to kaže novo društvo, katero so ustano-

vili v Gradcu z namenom, da bodo kupovali slovenske grunte, ter jih oddajali Nemcem.

Koroški deželni zbor, ki se je z drugimi vr-d že zaključil, dovolil je 5000 gld., ki naj se po 3½% posojujejo posojilnicam, katerim naj se daje tudi podpore po 50 gld., kedar se ustanové.

Koroški Slovenci, ki imajo več kakor 100, pa le bolj ali skoro popolnoma nemških šol, dobili bodo vendar eno slovensko šolo, t. j. tako, v kateri se bode sicer slovensko govorilo in slovenske knjige rabile, pa vendar še tudi nekaj nemščine učilo. Po vseh drugih se namreč le po nemško mlati; kajti slovenski Korošci imajo skoro polovico nemških učiteljev.

V Istri so Italijani v deželnem zboru kaj grdo ravnali s Slovani in s poslanci, ki so vladi prijazni in miroljubni. Enoglasno izvoljenega hrvatskega domoljuba Mandiča niso kot poslanca potrdili, ravno tako ne okrajnega glavarja Kontija. Istovski Lahoni naj si zapomnijo prislovico: „Ivaka sila do vremena!“ — vsaka reč le en čas trpi!

V Gorici se Slovenci, po časopisih stara „Soča“ in „Nova Soča“ kaj malo lepo kavsajo. Če ste domoljubi in ljudje božji, sprijaznite in spravite se zopet!

V Trstu je v okolici pri volitvah v mestni (deželni) zbor zmagalo le pet Slovencev; z enim kandidatom so propali. Nov zbor ima skoro isti obraz, kakor stari, na pol je prijazen vladi, pa še bolj vročekrvnim Italijanom.

Za cesarskega namestnika v Trstu je imenovan dosednji vodja te nadomestnije, vitez Rinaldini, ki se bode trudil, z lepa vladati svoje Tržačane.

Državni zbor se otvori 3. t. m., pa pred Božičem ne bode nič posebnega razpravljaj.

Grof Hohenwart je sklical na Dunaji vodje onih državnih poslancev, katerim je še mar pravica in sv. vera, da se pogovoré, kako bi vspešno skupaj delovali.

Kaj je novega po širokem svetu?

Okrog Srbije po turških deželah še vedno ni varno. Pred kratkem so turški arnavtje obkolili nekov srbski samostan ter zahtevali odkupnino, češ, da sicer samostan oropajo.

Ruska vlada še vedno pomnožuje vojsko ob našej meji.

V severo zahodnej Franciji se je odprlo katoliško vseučilišče. Tacega učilišča je potreba tudi nam kakor ribi vode; koliko mladeničev bi na visokih šolah potem ne zgubilo sv. vere, kakor se to le prepogosto sedaj dogaja! Koliko manj skrbi bi imele slovenske matere, ko se podajajo njih sinovi v Gradec ali na Dunaj!

V Ameriki so v cesarstvu Braziljanskem odstavili starega cesarja, ki je odpotoval v Evropo, kamor je seboj vzel precej denarja. Napravili so zdaj republiko ali ljudovlado, kakoršno imajo v Evropi Francozi in Švicarji. Brez dvoma je, da je to delo prostozidarjev ali frajmavrerjev, katerim je namen: podreti tron in altar. Cesar, zlasti pa njegova hči in zet sta bila preveč katoliška — to je bolelo prostozidarje. Zatrjuje se sicer, da je vse mirno in zadovoljno z novo vlado. Toda težko je verjeti — bati se je, da se vname domača vojska. — Braziljanci so večinoma Španjci in Portugalci po jeziku. In res tamošnja vstaja ima svoj sad tudi v Evropi. Nekateri ljudje skušajo tudi Španjce pripraviti v upor zoper kraljico.

Piše se nam:

Iz Novega mesta. — 18. novembra smo izročili materi zemlji truplo velezaslužnega moža v bližnji Belicerkvi — g. župnika Matijo Videmškega. Ni bil velikan v svetnem pomenu, ni se skazoval v umetnji, ni razdajal velikih svot v dobre namene, a bil je mož, popolnoma na svojem mestu: ponižen duhovnik, goreč pastir, vnet za blagor svojega bližnjega.

Rojen je bil pokojnik v Dobu meseca februarja l. 1848., posvečen l. 1873. Prva služba mu je bila v Črnomlju, kjer je našel široko polje za svoje delovanje. Župnija velika, zraven tega še kužna bolezen precej v začetku. Odtod je prišel na Kočevsko Reko (Rieg) za administratorja, pozneje v Osilnico, kjer je postal župnik. Tu je zidal novo cerkev ter vestno in vneto pastiroval v jako težavni župniji. Njegova narava hudim potom ni bila kos. Večkrat se mu je unela prsna mrena. To je bil tudi vzrok, da je prosil drugam. Dobil je Belocerkev in 1. adventno nedeljo l. 1885. nastopil novo službo.

Od narave ni prejel posebnih zmožnosti; a bil je čedalje bolj priden in vstrajen kakor skala, zlasti na svojem stališču kot duhovni pastir. Imel je rahlo, čuteče, za vse dobro vneto srce. Kjer koli je pastiroval, povsodi je zapustil najlepše spomine; ljudstvo ga je ljubilo kot svojega očeta, malo in veliko mu je bilo udano iz srca.

Bil je izvrsten govornik in iskan zdravnik. Spoznal je napake sedanjega časa, pa tudi vedel izdatne pomočke zoper nje. Svojim faranom je napravil misijon l. 1886. in drugo leto duhovne vaje, v svetem letu tridnevnic itd. Spoznal je pa tudi, da je treba za ohranitev dobrega duha v župniji društev, bratovščin. Zato je posebno gojil bratovščino sv. Uršule in sv. R. Telesa. Pred vsem pa je bil velik prijatelj in pospeševalec III. reda sv. Frančiška, ker je spoznal, da imajo prav sv. Oče, ki pravijo, da bo III. red prerodil krščanske občine.

Dà, dà, čast božja, izveličanje duš, lepota hiše božje mu je bila takorekoč jed in pijača. V tem je storil prej več, kakor premalo. Bil je namreč že nekaj bolehen, zato bi se bil moral varovati. Ali g. Matija tega ni poznal. Če si ga zaradi tega opominjal, djal je: „Jaz ne morem“. Pozabil je sebe, da je pomagal drugim in padel kot žrtev svojega duhovnega poklica.

Pogrebni govornik, mil. g. prošt Peter Urh, je v svojem prelepem govoru dokazal, da je bil rajniki res zelo dober pastir, ki je dal življenje za svoje ovčice. Ljudstvo je pa tudi vedelo, kakega duhovnega pastirja je imelo. Kdor je videl pogreb, lahko se je o tem prepričal. Triindvajset duhovnih tovarišev je prišlo na pogreb in neštivilna množica od blizo in daleč. Kar oblegli so župnijsko hišo, kajti vsak je hotel še enkrat videti ranjkega gospoda. Koliko solza je priteklo ne-le iz očí mehkočutnega ženstva, marveč tudi iz očí trdih mož, to vé le Bog v nebesih. Tako pada list za listom na drevesu kranjskega duhovstva. Žetev velika, delavcev malo.

Z Brezovce pri Šmarjeti. — Nesrečnemu tri letnemu otroku je 20. novembra zgorela obleka in vsa koža tako, da je komaj še duša v njem. Brezskrbna mati ga je pustila pri 12 letni pastirici, ki je kurila in kravo pasla. Mati si je šla pa drv iskat v bližnji gozd. Otroku se je oblačilo unelo in na njem zgorelo. Stariši, imejte skrb za svoje otroke, dasi ne poškodovajo ljubega zdravja, in da jih ne bote puščali nikjer brez dobrega varuha — posebno pa pri ognju ne! Lahko se zgodi velika nesreča; zdaj ko je suho listje in druga šara, se lahko požgejo celi gozdi in druge reči. Tedaj stariši pazite na svoje otroke!

Iz Šent-Jernej — Podružnica c. kr. kmetijske družbe kranjske, v Kostanjevici je zborovala dné 21. novembra t. l. ob 1/2 2 uri popoldne. Prišlo je bilo do 15 udov. Na dnevnem redu je bila naprava štirih poskušnih vinogradov z ameriškimi trtami, v katero je odbor glavne c. kr. kmet. družbe kranjske v Ljubljani v seji 7. oktobra 1889. na znanje vzel dopis velesl. deželnega odbora, da hoče dati 200 gld. v napravo štirih ameriških vinogradov Kostanjeviški podružnici t. j. v Veliki dolini jednega, v Sv. Križki jednega, v Kostanjevici jednega in v Šent-Jernej jednega. — Oglasilo se je v Veliki Dolini dva na Čatežu jeden, v Sv. Križu trije, v Kostanjevici trije, in za Šent-Jernej g. Jan. Globočnik, grajščak z jednim v „Sončniku“. Druga dva, zaradi sloge nista hotela ponuditi za sedaj. Ako se bodo še drugi delali, bodo pa ponudili. G. Josip Kalin je izvoljen, da pregleda svet, kateri je najbolj pripraven, ki se bo potem sprejel. — Bilo je še mnogo želj razodetih o tej in drugi zadevi, ter je potem g. predsednik Damijan Pavlič sejo zaključil.

Iz Šent Ruperta. — Dopis iz „kamniške občine“ v „Dolenjskih Novicah“ št. 21. t. l. mi je tako dopal, da se ne morem premagati, da Vam tudi jaz sporočim nekaj črtic iz naše Šent-ruperske doline, vsaj se od nas tako malo sliši. „Kmetom v pomoč, ali kako bi se kmetskemu stanu pomagalo po enem ali drugem načinu“ bere se večkrat v kakovem časniku. Pa kaj to? — Ne more vsega pomagati ker se naklade vedno bolj množe — bodisi državne, deželne, občinske ali cerkvene! Da je posebno letos Dolenjcem neugodna letina, tega mi ni treba praviti — kratko rečeno, za denar je stiska. Pri vsej tej nadlogi je pa mokronoški cestni odbor sklenil, da se cesta od Mokronoga proti Tržišču (sv. Trojica) preloži, kar bo stalo veliko tisočakov. Nova cesta bi imela biti speljana večidel med gojzdi mimo grajščinske pristave „Konopnidol“, torej večinoma po senčnem kraju, menda grajščaku na ljubo. — Ali bi ne bilo dobro to reč v sedanjih neugodnih časih odložiti? in če se že na vsak način mora cesta prestaviti, bi li ne bilo bolje po solnčnej strani mimo polja in vasi? — Kdo bo plačal najtežje?

Nadalje, o kako bi kmet še marsikatero reč potožil, pa komu? — Mogoče našim poslancem? Premalo pridejo k nam — in če že katerikrat pride ta ali uni, kmet ne vé zato, se premalo razglasi. Želeti bi bilo, da bi imeli za naše poslance same gg. Pfeiferje in Šukljete — no potem bi bilo še kakošno upanje za kmeta. — Veliko bi bilo še povedati pa „Dolenjske Novice“ imajo malo prostora — za zdaj dovolj.

Iz Neunkirchna. — Čast. bralec, gotovo se čudiš nad imenom „Neunkirchen“, od koder ti „Dolenjske Novice“ dopis prinesejo. Kaj je to Neunkirchen? Neunkirchen bi si predstavil po slovensko: „Devet cerkev“ in tako je. Neunkirchen je eden največjih trgov cele Avstrije, ter je na Doljno Avstrijskem. Ima nad 9000 duš; med temi je 100 judov in 100 protestantov, drugi so rimokatoličani. Po narodnosti so večinoma Nemci, nekaj je Čehov, Francozov, Angležev, Slovencev poznam do zdaj samo dva (jaz in moj služabnik). Duhovništvo za katoličane opravljajo samo č. oo. minoriti, namreč gvardjan (dekan in župnik) s tremi kaplani (med temi tremi je zdaj tudi en Belokranjec — Metličan). — Dozdaj še nihče prav ne vé, zakaj se pri Metliki na Belokranjskem imenuje nek kraj, kjer so sicer tri cerkve ena poleg druge, „Tri fare“. Tako bi Ti, dragi bralec, rad vedel, zakaj se ta veliki trg imenuje „Devet cerkev“. Na to ti odgovorim: „Nemec ima navado ali slabost, da vsa tuja imena pokvari, naj bodo mestna ali osebna, latinska ali francoska, posebno pa slovanska. Tukaj so imena mest, vasi, rek in potočkov in osebna imena, da vsa po ko-

čevsko dišijo, bila so pa nekdaž vsa skorej lepa slovanska imena. V latinskem izvirniku zgodovine tega trga se imenuje to mesto: „Nova cerkev“, kakoršnih imen je na Slovenskem mnogo. Nemec je napravil iz Nove cerkve — „Neunkirchen“ — „Devet cerkev“, — „Neunkirchen“, katerih v tem trgu nikdar ni bilo. Neunkirchen se imenuje celi okraj, dekanat in fara.

22. septembra je imel v tukajšnji veliki minoriški, farni cerkvi novo mašo č. gosp. Rudolf Lövenstein, mašnik škofije Gran na Madjarskem. Č. g. novomašnik doktorand bogoslovja in modroslovja je — Kranjec, narodil se je v Ljubljani. Njegov oče je bil konduktor. Otroke je mati rodila vse na Slovenskem Štajarskem in Kranjskem. Častitega gospoda novomašnika spremili so minoriški gospodje iz samostana v prekrasno okinčano in veličastno razsvetljeno samostansko ali farno cerkev, kjer se je zbralo veliko pobožnega ljudstva. Po svetem opraviu smo se podali v več kočijah na dom novomašnikovih starišev, kateri je bil s zelenjem in s zastavami prekrasno okinčan. Pri obedu se je nazdravljalo č. g. novomašniku, njegovim starišem, novomašnikovi žlahti, katera se je bila zbrala od raznih strani. Vidiš, častiti bralec, kako po celem svetu rimsko-katoliškega novomašnika častijo! Pelo se je tudi, ali čuj, največ se je pelo slovanskih pesmi, posebno hrvatskih in slovenskih; kako iz srca sem jaz pomagal, si lahko misliš! Proti večeru poslovali smo se od č. g. novomašnika in njegove žlahte želeči vsem: Mnoga leta srečni bili!

Domače vesti.

(Premembe pri č. duhovščini) Č. g. J. Zorec, kaplan v Trebelnem, je šel za farnega oskerbnika v Črni vrh pri Idriji.

(Premembe pri učiteljstvu). G. J. Pretnar, nadučitelj v Srednji vasi v Bohinju, dobil je enako službo v Veliki Dolini ob Savi. Kot učiteljici ste nastavljeni gospodičini učiteljski pripravnici: Brvar na Čatežu ob Savi in Sitek v Veliki Dolini. Začasno šolsko vodstvo v Boštanju je prevzel g. J. Levec iz Mokronoga, kjer ga nadomestuje potr. učiteljski pripravnik, g. Bohinec. G. J. Svetina, učitelj v Šmarji, je postal učitelj v Žalni.

(Petdesetletnico) svoje poroke obhajal je tukaj v družinskem krogu, minolo sredo gospod Josip Taboure s svojo soprogo Elizabeto. Gospod jubilar biva vže nad 30 let v Novem mestu ter je vsa družina tukaj priljubljena in spoštovana. Želimo vsi družini, da bi še dolgo skupno srečo uživala.

(Umrli) je v Pragi na Češkem Novomeščanom in našo gimnazijo obiskujočim dobro znani

vodja g. Jan. Fischer, dné 18. novembra v 65. letu. Pokojni je bil blaga duša, posebno ubogim dijakom drugi skrbni oče, za kar mu je marsikateri ubogi dijak hvaležen in se ga bode v spominu na dijaška leta hvaležnim srcem spominjal. Tudi mu je bilo naše mesto in sploh Dolenjska vedno pri srci, ter se je za naše razmere vedno zanimal in naš list do zadnjega rad čital. Lehko naj ga zemlja krije!

(Umrla) sta v Krškem: gospa Frančiška Jugovic, marljiva in spoštovana gospodinja, soproga domoljubnega meščana, g. Antona Jugovica. Bela žena smrt je tudi po kratki belezni (srčni mrtvoud) pokosila notarijatskega uradnika, g. Sim. Paternostra, po katerem žaluje razen zapuščene, nepreskerbljene družine celo Mesto. Ranjki je bil namreč izvrsten pevec, godec in kaj prijeten v družbi. Odločno naroden je rad sodeloval pri vseh slovenskih veselicah in zabavah kot igralec ali pevec. V uradu je umel s kmetскими stranikami tako ljubeznjivo in lepo po domače ter umno ravnati, da je radi njega pisarna slovela.

(Miklavžev večer) priredi naš „Sokol“ v četrtek 5. decembra ob $\frac{1}{2}$ 8 uri zvečer v dvorani „Narodnega doma“. Na sporedu je godba, petje, komični prizor, ter bode tudi Nikolaj z angelji, Belcebubom in Luciferjem obiskal ta večer in med mladino delil darove. Zatoraj opozarjamo slav. občinstvo na ta večer še posebno, da bi svojo mladino seboj pripeljali. Čisti dohodek namenjen je v dobrodelni namen.

(Gospod Josip Gorup) daroval je c. k. kmetijski družbi kranjske za priredbo posebnega oddelka kranjskega na kmetijski razstavi, ki bode leta 1890. na Dunaji, 500 gld.

(V Podzemlji, Črnomaljskega okraja, bili so pri občinski volitvi izvoljeni, in sicer županom Matija Kambič iz Krasnic, in odborniki Peter Klepec, Miko Klepec iz Krasnic, Miko Tomc iz Škrilj in Martin Žugelj iz Dobravice.

(Bralno društvo Kostanjevsko) bode imelo svoj občni zbor dné 15. decembra t. l. ob 4. popoldne v društvenih prostorih. K istemu se vsi udje najljubneje vabijo. Odbor.

(Sv. Misijon) bode od 10. do 18. decembra v Mokronogu.

(Dijaško kuhinjo) osnovali so šolski rodoljubi v Mokronogu, v katerej dobiva 21 učenec in učenek hrano. Jako vrlo od iskrenih ljubiteljev mladine v tem zimskem času, da bi pač našli posnemovalcev!

(Letošnje vino.) Marsikateri Dolenjec je djal ob trgatvi, da letošnje vino ne bode imelo nobenega poštenega okusa. Pa človek obrača, Bog obrne, vino res ni okusno, kakor je bilo včasih, ima preveč kisline v sebi; pa vendar hvala Bogu

boljše je, kakor smo se nadejali. Razvajeni ljudje se mu malo zoperstavljajo — no — pa za nas kmete bo vže dobro, smo se mu vže privadili. Pijancev letos ne bode, vino ima za pijanost premalo moči. Le škoda, da ne moremo imeti polnih sodov, ker smo pridelali premalo mošta — če tudi kislega!

(Kozé.) Nadejali smo se, da je gnjusna bolezen „koze“ zapustila Dolenjsko — pa motili smo se. Prijatelj nam naznanja, da je okrajni šolski svet ukazal, naj se na Čatežu pri Trebnjem preneha s šolskim poukom in šola zapre, ker v petih vaseh šolske občine kozé razsajajo. Doslej sta umrla dva.

(Oderuhi) bodo letos dobro želi v teh velikih stiskah, v katerih je kmet. Te dni pripovedoval mi je revež kmet, da je moral naprej plačati za izposojenih 160 gld. za dva meseca 15 gold. obresti. To znaša na leto 56% obresti. O grozni ljudje!

(Vreme) meseca novembra je bilo kaj ugodno, suho. Barometersko stanje je bilo n. pr. v Krškem (pa tudi po večjem obsegu) tako visoko, kakor ni bilo letos celo leto in vže več let ne. Ljudem je bilo mogoče veliko nastelje nabrati in še živino pasti. Tudi v vinogradih so delali ljudje, kar je baje jako dobro zoper strupeno roso. Zima z snegom, ki se je pokazal prvič še le 26. novembra, bode za dober mesec krajša. Dolga bode itak preveč za revne ljudi, ki vsled slabe letine ne bodo vedli, s čim se prerediti.

Poslano.

Št. 19.745.

Častitemu vredništvu „Dol. Novic“ v Novem mestu (Rudolfovem).

Na podlagi § 19 tisk. post. se častito vredništvo naprosi, odstavek v šte. 22, stran 175 „Dol. Novic“: „Ali ni to res čudno, da je pustila vlada spomladi, da je poginilo v Kostanjevici 72.000 ključev ameriške trte, ker jih zastoj ni dala“; — tje popraviti, da ni res, da je v Kostanjevici 72.000 ključev ameriških trt spomladi poginilo

C. kr. okr. glavarstvo v Krškem, dne 17. nov. 1889. Weiglein.

Ta popravek smo sprejeli; ali čudno se nam ždi, da ni nihče oporekal, ko je v deželnem zboru g. poslanec Pfeifer naravnost rekel, da je poginilo 72.000 ključev! Dopisnik je ono posnel po deželnozbornem govoru. Vredn.

Listnica uredništva.

Dopisniku iz Ižanske fare. — Večkrat smo že povedali, da na poročila brez podpisa se ne oziramo.

Sejmovi na Dolenjskem:

V decembru: 2. v Boštanju in Martinji vasi; 3. v Novem mestu; 6. v Žužemberku, 9. v Litiji in Mokronogu; 10. v Metliki; 16. v Kostanjevici in Višnji gori; 17. v Črnomlji; 19. v Škocjanu; 27. v Radečah; 30. v Mirni peči; 31. v Zagorji (za Savo).

Žitna cena v Novem Mestu 25. novembra 1889.

Domače pšenice mernik 2 gld. 25 kr., Debelače (kornuze) 1 gld. 50 kr., Soršice 1 gld. 80 kr., Rži 1 gld. 70 kr., Ječmena 1 gld. 50 kr., Ajde 1 gld. 25 kr., Ovsu 1 gld., Krompirja 1 gld.

Loterijske srečke.

Trst	16. novembra	31	62	89	46	13
Gradec	23. novembra	34	3	82	2	17

Poziv

vsem kmetovalcem in prijateljem kmetijstva.

Novomeška podružnica kmetijske družbe kranjske vabi vse kmetovalce k pristopu tej velevažni družbi, koja ima kot društvo kmetovalcev in kmetijstva prijateljev namen; pospeševati in povzdigovati kmetijstvo in gozdarstvo, v obče zemljedelstvo s poučevanjem, vzpodbujajo, vzgledi in dejansko podporo.

Vsak društvenik dobiva družbeno glasilo „KMETOVALEC“ s prilogo „VRTNAR“ brezplačno; ta list izhaja dvakrat v mesecu in podaja kmetovalcem in prijateljem kmetijstva po možnosti vse, kar jim je znati treba.

Pomen družbe je velik; a izpolniti bo svojo nalogo le zamogla, ako jo bodo kmetovalci in kmetijstva prijatelji tako podpirali, kakor se taki družbi spodobi; krepost in delovanje družbe pa raste s številom udov.

Ker se novo leto bliža in začne tedaj nov letnik družbenega lista izhajati, vabimo vse kmetovalce in kmetijstva prijatelje k pristopu ter naj pristop pravočasno, še tekom tega meseca, podpisane načelniku podružnice oglašé.

Načelnik kmetijske podružnice v Novem mestu.

Franč Kastelic st.

Zahvala.

Marija Videmšek, mati in Andrej, brat pokojnega velečastitega gospoda

Matije Videmšek-a

župnika v Beli cerkvi,

se srčno zahvalujeta za tako obilno vdeležbo pri mrtvaškem sprevodu in pogrebnih opravilih 21. nov. t. l., zlasti velečastitim duhovnim gospodom, kojih je bilo 23, darovalcem krasnih vencev, ter slavnemu občinstvu za splošno sočutje.

BELA CERKEV, 27. nov. 1889. [179]

Zahvala.

Ker nama ni moči se vsem p. t. prijateljem in znancem osebno zahvaliti za mnogobrojna, prijazna voščila ob naši zlatej poroki, izrekava tem potom presrčno zahvalo.

Rudolfovo, dne 28. novembra 1889.

[181]

Beti in Josip Tabouré.

Zahvala.

Za ročno likvidacijo in hitro izplačanje škode, katero smo imeli vled požara dne 8. novembra t. l. v našem poslopji Igriške ulice št. 8, štejemo si v dolžnost o. kr. priv. „Assicurazioni Generali“ v Trstu (zastopani po g. G. Tagliapietri v Ljubljani) izreči tem potom našo srčno zahvalo ter priporočamo to mnogo let in vestno poslujočo banko vsakemu najtopleje.

LJUBLJANA 12. novembra 1889

sestre Sevnikove.

V Novem mestu zastopa „Assicurazioni Generali“

[171]

Vekoslav Jecič,

mestni tajnik in hišni posestnik št. 88.

Razglas!

V Žuženberku je na leto 10 sejmov in sicer za:

konje, živino in drugo raznoterno blago.

Nadjati se je mnogo kupea, ker blaga vedno dosti dojde na semenj. Sejmi so vsakokrat posebej v „Dolenjskih Novicah“ naznanjeni.

Trško predstojništvo v Žuženberku, dne 18. nov. 1889.

[180—1]

Fran Florjančič.

**NOVA
PESMARICA.**

Zbirka najbolj znanih slovenskih, hrvatskih, srbskih, bolgarskih, čeških, poljskih in ruskih pesni.

Sestavil

Ivan Železnikar.

Založil

Dragotin Hribar.

Cena: Mehko vezani 80 kr., s pošto 10 kr. več.

Elegantno vezani 1 gld. 20 kr., s pošto 1 gld. 30 kr.

Dobiva se v „Narodni tiskarni“ v Ljubljani. —

Naroča se pa lahko tudi v vsaki bukvarni. [168—2]

Službo za mežnarja išče 24 let star neoženjen Frano Bohte iz Sp. težke vode fara Stopiče pošta Novomesto. [158—2]

Prava Vaseline,

najboljša mast za usnje v kositarjih posodah po $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, 1. in 2 klgr. skupaj, po 60 kr. klgr., v lesenih škatljah ducent po 40 kr. Poštšina in kositarska posoda se posebej zaračuni.

Ravno tu se dobi novo iznajdeni:

Sladkorni izvleček (Zuckerextrakt).

300krat sladkejši in cenejši kakor navadni sladkor od zdravnikov za najzdravejše in najboljše pripoznano. Čisti beli prah za uporabo pri kavi, čaju, močnatih jedilih, pri posladkovanju vina itd. I. zavitek velja 50 kr.

Pošiljajo proti poštnemu povzetju

[152—3]

Bratje Wakonigg,

Radeče pri Zidanem mostu (Steinbrück)

Za božični čas

priporočam svojo veliko izbiro podobice za jaslice, barvastih in pisanih papirjev, prtičev, zlatih pen in drugih enakih reči.

J. Krajec.

„Načelnništvo užitninske zadruga“
v Zatičini išče

== 3 izurjene dacarje ==

s plačo 600 gld. in 400 gld. in prostim stanovanjem. Prošnje do 4. decembra 1889. Kavcija se zahteva od prvega 200 gld., od drugih pa 100 gld.

Sv. ROK, dne 15. novembra 1889.

Ivan Kristan,
načelnik.

[175]

|| Učenec, ||

kateri se boče mlinarstva učiti, se takoj vsprejme pri g. Jože Polancu u mlinarju v Št. Jerneji. [178—1]

V Kostanjevici h. št. 30. je na prodaj

posesstvo

obstoječe iz dveh hiš; prva stoji na veliki cesti ter obseza 4 sobe, klet kuhinjo se štedilnim ognjiščem (Spärherd). K tej spada tudi hlev, 3 svinjaki, pod in druge shrambe. Druga hiša je na dvorišču, obseza 2 sobe in 2 kuhinje. 6½ jehov travnikov in njiv, jeden vert za zelenjavo in sadno drevje, in vinograd s zidanco. Vse poslopje je jako pripravno za vsako kupčijo. Natančneje se poizve pri

[174—1]

Ani Finsterwald v Kostanjevici.

—●● Službo išče ●●—

opravnik ali majer, (izšolan na deželni vinarski in sadjarski šoli na Slapu pri Vipavi) ter ondi služil 4 leta kot vinar, a sedaj v službi že tri leta na deželni kmetijski šoli na Grmu pri Rudolfovem kot gospodarski opravnik. Podpisani je 27 let star in oženjen, dobro izurjen v vinarstvu, sadjarstvu in kmetijstvu ter dobro zmožen slovenskega jezika. Ponudbe naj se pošiljajo pod naslovom

Peter Vrisk.

[173—1]

opravnik na Gemu pri Rudolfovem.

Vage (tehtnice)

izdeluje po nizki ceni Ferdinand Smrekar (Roterjev) v Kresnicah h. št. 28 ter se p. t. občinstvu toplo priporoča. [176]

Okusno kočevsko pivo

iz pivovarne g. Peter Jakliča

je pri meni v bogati zalogi v sodeih in buteljah po nizki ceni. Priporočam jo gospodom krčmarjem po Dolenjskem.

[156—3]

Josip Zirc (Štembur),
v Kandiji pri Novem mestu.

ALOJZIJ RAJEC,

urar v Rudolfovem

naznanja p. n. občinstvu, da ima v svoji zalogi vsakovrstne, natančno regulirane sreberne žepne ure, stenske ure in amerikske budilnice, kakor tudi zlate in sreberne uhanе, prstane, zlate murčke in sreberne verižice.

Popravlja ur, prstanov, uhanov (murčkov) dobro in natančno po jako nizki ceni izgotovljam. Za dobro in natančno delo garantiram. [170—1]

Dimitrija Stefanović

(poprej Stuller)

v Novem mestu priporoča svojo bogato zalogo narejenih čevljev po najnižji ceni. Naročeno delo izgotavlja točno in hitro; za dobro in solidno delo se garantira. [160—2]

Odbor zadruga krčmarjev in mesarjev za kostanjeviški sod. okraj išče

== dva dacarja ==

z mesečno plačo 45 gld, v kateri je vračunjeno tudi stanovanje.

Prosilci za te dve službi naj položijo prošnje do 10. dec. t. l. Jožefu Zagorcu v Št. Jerneji ter s pričevalom dokažejo sposobnost. Varščine je položiti 300 gl., bodisi v gotovini, vrednostnih papirjih ali hranilnični knjižici.

Odbor.

V ŠT. JERNEJI, 22. novembra 1889. [172]

Hiša naprodaj v Črnomlju na najlepšem prostoru, pripravna za pekarijo, mesarijo, krmo itd. Prodaja se prostovoljno, ali pa se da v najem za več let. Več se izve pri g. Martin Malneriču v Črnomlju št. 11. [177]

Zaradi odhoda se bode sedaj

blago

pri g. Kaušku (poprej L. Strauss v Marinovi hiši) po veliko nižje ceni razprodajalo. [163—2]

[149—4]

Ilustrovan

NARODNI KOLEDAR

za leto 1890.

Uredil, izdal in založil Dragotin Hribar.

Dobiva se v „Narodni Tiskarni“ in v bukvarnah J. Giontinjevi in M. Gerberjevi v Ljubljani. Naroča se pa lahko v vseh bukvarnah.

== Cena 45 kr., po pošti 50 kr. ==

Vsebina: Popolen koledarj, koledar, kateremu so prideljani tudi slovanska imena, in cerkveni koledar. Nadalje: Genealogija cesarske hiše. Sedajni vladarji evropski. Vovodina Kranjsko: Vsi deželni zastopi, deželni odborniki, deželni poslanci, mestni odborniki, načelniki uradov, c. kr. notarji, advokati itd. Splošne določbe c. kr. pošte. Brzljavni cenik. Lestvica za pristojbine kolekov. Sejmi na Kranjskem. — Zabavni del: Naši zaslužni možje. Božja pota Slovencev. V noči Rusalk. Ogled po svetu: Dogodki v Srbiji. Razstava v Parizu. Boulanger. Oriental-ska železnica itd. Smešnice. — Naznanila.